

Jyrki Humeranta

“Vakavin huomio tulee kohdistaa kaupunkiseutujen reuna-alueille, joiden yhä hajautuva asutus-rakenne ei riitä ylläpitämään joukkoliikenne- tai muita palveluja.”

Vasemmalta yli-insinööri Timo Turunen, ylitarkastaja Katri Nuuja ja erityisasiantuntija Matti Laitio.

Matti Laitio, Katri Nuuja ja Timo Turunen

Alueidenkäytössä tarvitaan kokonaisuuksien hallintaa

Alueidenkäyttöön ja ympäristöön vaikutetaan kaavojen ja maapolitiikan lisäksi monissa muissakin yhteyksissä. Tämä korostaa alueidenkäytön strategisen ohjaamisen tarvetta.

ALUEIDENKÄYTÖN ratkaisujen kauaskantoisuus edellyttää hyvää suunnittelua ja siinä vahvaa ennakointia ja joustavia ratkaisuja. Kansainvälistyminen ja osaamisperustainen talouskehitys, väestön ikääntyminen sekä ennen kaikkea ilmastonmuutos tulevat voimakkaasti vaikuttamaan toimintojen sijoittumiseen. Väestö ja elinkeinot keskittyvät väistämättä jatkossakin. Muutoksen ohjaamista kestäväällä tavalla tarvitaan niin kasvavilla kuin taantuvilla alueilla.

Alueidenkäytön suunnittelussa on varauduttava ilmastonmuutokseen. Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla (VAT) hallitus on määrittänyt alueidenkäyttöä koskevat linjaukset, jotka tulee ottaa huomioon kaikkialla Suomessa. Keskeiset painotukset tulevalle alueidenkäytölle ovat yhdyskuntarakenteen eheyttäminen, ilmastonmuutokseen sopeutuminen sekä energian säästäminen ja uusiutuvien energialähteiden hyödyntäminen.

Eheä yhdyskuntarakenne on avain kestävään alueidenkäyttöön. Vain järkevä yhdyskuntarakenne tarjoaa mahdollisuuden hillitä ilmastonmuutosta, parantaa

yhdyskuntien toimivuutta ja säästää kustannuksia. Kaupunkiseutujen kehitys tulee kääntää hajautumisesta kohti eheytymistä ja nykyistä tiiviimpää rakennetta. Tämä koskee niin asutuksen, palvelujen kuin työpaikkojenkin sijaintiratkaisuja. Vakavin huomio tulee kohdistaa kaupunkiseutujen reuna-alueille, joiden yhä hajautuva asutusrakenne ei riitä ylläpitämään joukkoliikenne- tai muita palveluja.

Ilmastonmuutoksen vuoksi rankkasateet ja tulvat tulevat yleistymään. Suunnittelun pohjaksi tarvitaan tietoa siitä, millä alueilla tulvan vaara on niin suuri, ettei sinne tulisi rakentaa. Myös jo rakennetuilla alueilla tulvan vaaraan voidaan joutua varautumaan. Tämän vuoksi myös voimassa olevien kaavojen muuttamiseen voi olla tarvetta.

Maankäyttö- ja rakennuslain myötä meillä on periaatteessa toimiva suunnittelujärjestelmä, jota ei aina käytetä optimaalisella tavalla.

Maakuntakaavoituksen rooli on jatkossakin tärkeä, koska siinä sovitetaan yhteen valtakunnalliset, maakunnalliset ja paikalliset tavoitteet ja tarpeet. Siksi maakuntakaavojen ajan tasalla pitäminen on tärkeää. Alueidenkäytön suunnittelussa tulisi panostaa kokonaisuuksien hallintaan. Kuntarajat ylittävän maankäytön suunnittelun merkitys kaupunkiseuduilla korostuu entisestään, mikä tulee heijastumaan maankäytön suunnittelujärjestelmän kehittämiseen. Yleiskaavoitusta on syytä painottaa nykyistä strategisempaan suuntaan.

Alueiden käyttöön ja ympäristöön vaikutetaan kaavojen ja maapolitiikan lisäksi monissa muissakin yhteyksissä. Esimerkiksi elinkeinopolitiikassa, asuntopolitiikassa, palveluverkon suunnittelussa, liikennejärjestelmäsuunnittelussa ja ympäristöpolitiikassa tehtävät ratkaisut vaikuttavat merkittävästi maankäyttöön, mutta näitä vaikutuksia ei aina riittävästi tiedosteta valintoja tehtäessä.

Alueidenkäyttöön vaikuttavien linjauksen on syytä olla riittävän samansuuntaisia kaikessa päätöksenteossa. Tämä edellyttää prosessien yhteensovittamista ja keskinäistä optimointia. Tämä ei valitettavasti aina toimi hyvin, vaan alueidenkäyttöön vaikuttavia ratkaisuja tehdään liiaksi erillään toisistaan.

Alueidenkäytön strateginen ohjaaminen kaipaakin kehittämistä. Tarvitaan yhteistä tietopohjaa nykytilanteesta ja muutostarpeista sekä eri toimijoiden parempaa vuorovaikutusta. Valintojen pohjaksi on tuotettava sellaista havainnollista tietoa, joka mahdollistaa poliittisen keskustelun ja myös kansalaiskeskustelun.

Kirjoittajat erityisasiantuntija Matti Laitio, ylitarkastaja Katri Nuuja ja yli-insinööri Timo Turunen työskentelevät ympäristöministeriön rakennetun ympäristön osastolla. Sähköposti: matti.laitio@ymparisto.fi, katri.nuuja@ymparisto.fi ja timo.turunen@ymparisto.fi.